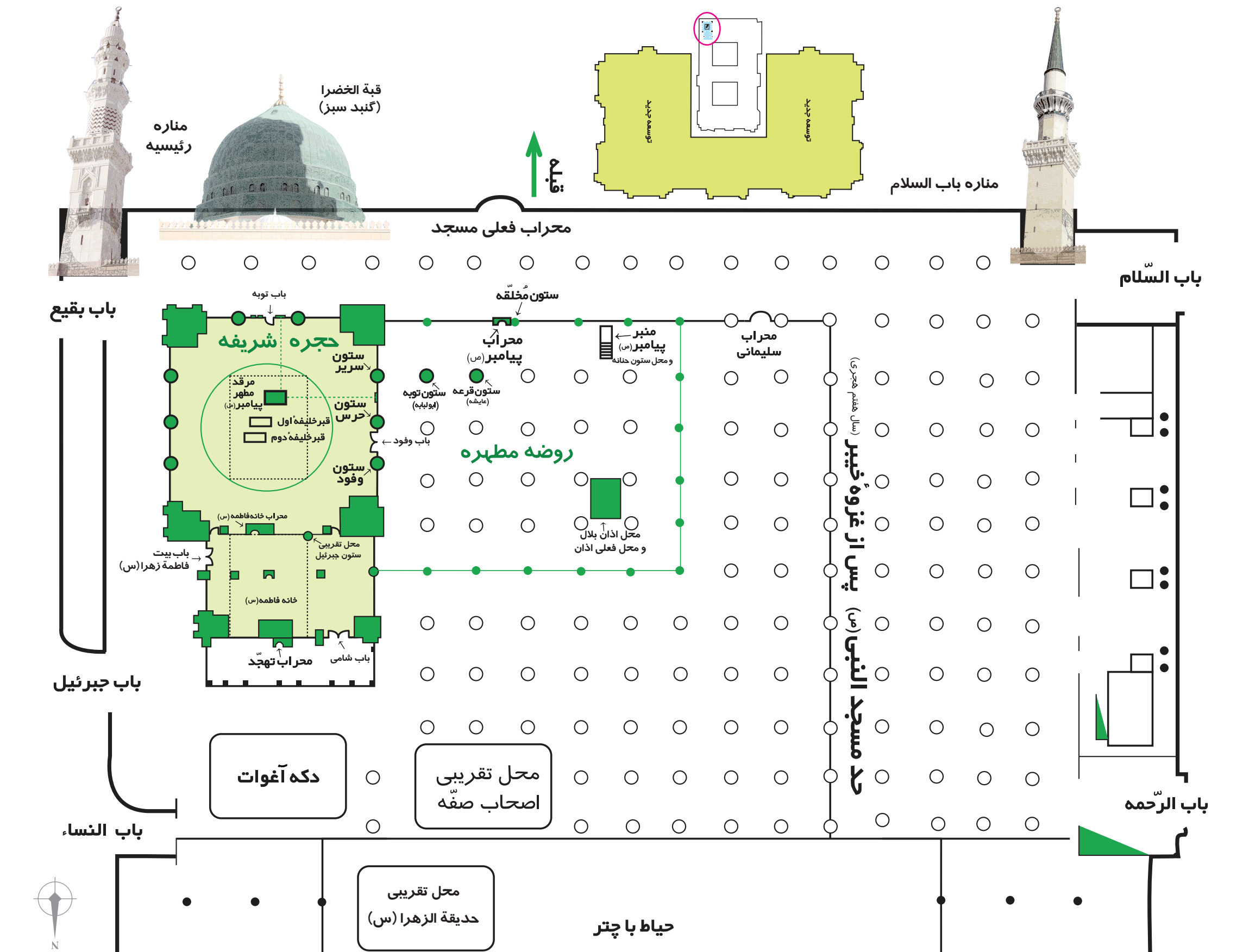

اماکن تاریخی مسجد النبی ﷺ

۱. روضه مطهر
۲. حجره شریف
۳. مرقد مطهر پیامبر ﷺ
۴. خانه حضرت فاطمه علیها السلام
۵. محراب پیامبر ﷺ
۶. محراب تهجد
۷. محراب خانه حضرت زهرا علیها السلام
۸. محراب سلیمانی
۹. محراب عثمانی (فعلی)
۱۰. منبر پیامبر ﷺ
۱۱. ستون مخلقه
۱۲. ستون قرعه
۱۳. ستون توبه
۱۴. ستون سریر
۱۵. ستون حرس
۱۶. ستون وفود
۱۷. ستون جبرئیل
۱۸. ستون تهجد
۱۹. قبر خلیفه اول
۲۰. قبر خلیفه دوم
۲۱. محل اذان بلال
۲۲. دکه آغوات
۲۳. اصحاب صفه
۲۴. محل حدیقه الزهرا علیها السلام
۲۵. باب توبه
۲۶. باب وفود
۲۷. باب شامی (تهجد)
۲۸. باب خانه حضرت زهرا علیها السلام
۲۹. باب البقیع
۳۰. باب جبرئیل
۳۱. باب النساء
۳۲. باب السلام
۳۳. باب الرحمه
۳۴. گنبد خضرا
۳۵. گنبد زرقا
۳۶. مناره رئیسیه
۳۷. مناره باب السلام

نقشه اماکن تاریخی

مسجد النبی ﷺ

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

تنظیم: سید علی علوی

گنبد خضرا و گنبد زرقا

حدیقه الزهرا علیها السلام

در خانه حضرت زهرا علیها السلام قسمت شرقی حجره شریفه

منبر پیامبر ﷺ

محراب پیامبر ﷺ

محراب تهجد قدیم قبل از آنکه پوشانده شود

شمال حجره شریفه و محراب تهجد که روی آن را پوشانده‌اند

غرب حجره شریفه باب وفود و ستون‌های وفود، حرس و سریر

منبر و محراب پیامبر ﷺ

قسمت جنوبی حجره شریفه و باب توبه

راهروی جنوبی حجره شریفه نزدیک باب بقیع

زیارت پیامبر اعظم ﷺ

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ یا رَسُوْلَ اللهِ،

سلام بر تو ای رسول خدا،

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ یا نَبِیَّ اللهِ،

سلام بر تو ای پیغمبر خدا،

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ یا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِاللهِ،

سلام بر تو ای محمد فرزند عبدالله،

اَلسَّلَامُ عَلَیْكَ یا خاتَمَ النَّبِیِّینَ،

سلام بر تو ای خاتم پیامبران،

أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ،

گواهی می‌دهم که تو رسالت را رساندی

وَ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ، وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ،

و نماز را به‌پا داشتی و زکات دادی

وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَ نَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ،

و امر کردی به معروف و نهی کردی از کار بد

وَ عَبَدْتَ اللهَ مُخْلِصاً حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِینُ،

و عبادت کردی خدا را خالصانه تا مرگ به سراغت آمد.

فَصَلِّوْا تُ اللهُ عَلَیْكَ وَ رَحْمَتُهُ

درودهای خدا و رحمتش بر تو

وَ عَلَى أَهْلِ بَیْتِكَ الطَّاهِرِینَ.

و بر خاندان طاهر و پاکیزه‌ات.

اماکن تاریخی مسجد النبی ﷺ :

۱. **روضه مطهر :** قسمتی از مسجدالنبی است، در ناحیهٔ جنوب شرقی، رو به سمت قبله، بین حجرهٔ طاهره تا منبر که با ستون‌های سفید رنگ مشخص شده است . به حسب فرموده پیامبر ﷺ میان خانه (قبر) و منبر من، روضه

و باغی است از باغ‌های بهشت؛ و آن با فضیلت و برترین محل در مسجد النبی است که در آن، آثار مهمی چون مرقد شریف پیامبرﷺ، منبر و محراب آن حضرت واقع است.

۲. **حجرهٔ شریف:** محدودهٔ مشخصی است در گوشه‌ای از شرق مسجدالنبی به طول ۱۶ و عرض ۱۵ متر و مساحت ۲۴۰ متر مربع که ضریحی مشبک، به رنگ سبز و طلایی از مس و فولاد، به ارتفاع ۶ متر آن را احاطه کرده است. این محل از خانهٔ همسران و دختر گرامی پیامبرﷺ تشکیل شده بود. در داخل حجره، مرقد مطهر حضرت رسولﷺ، محراب فاطمه ؑ، مقام جبرئیل و اسطوانهٔ مربعه‌القبر قرار دارد. در چهار گوشهٔ آن، چهار ستون سنگی، قبه‌الخضرا را نگه داشته است. حجرهٔ شریف دارای چهار در به نام‌های: باب فاطمه، باب تهجد، باب الرحمه (یا باب وفود)، باب التوبه (یا باب الرسول) است.

۳. **مرقد مطهر پیامبرﷺ :** بعد از آنکه علیؑ پیامبرخداﷺ را غسل دادند، در حجره عایشه که کنار مسجدالنبی قرار داشت به خاک سپردند.

۴. **خانه حضرت فاطمه ؑ:** دو غرفه از مجموع غرفه‌های کنار ضَریح مطهر پیامبرﷺ ، حجرهٔ حضرت زهراؑ و خانهٔ آن حضرت بوده که با حضرت علی بن ابی‌طالبؑ در آن زندگی می‌کردند.

۵. **محراب پیامبر ﷺ :** محلی است که پیامبر خداﷺ در آن نماز می‌کردند و این مکان میان منبر و حجره واقع شده است.

۶. **محراب تهجد:** مکانی است در پشت «شمال» خانه حضرت فاطمه ؑ که محل تهجد (شب زنده‌داری) و نافله‌های شب پیامبراکرم ﷺ بوده است.

۷. **محراب خانهٔ حضرت زهرا ؑ:** نام محرابی است در خانهٔ فاطمه ؑ، که محل نماز آن حضرت بوده است.

۸. **محراب سلیمانی :** این محراب در محل ستون سوم غرب منبر مسجدالنبی و ستون هفتم از باب السلام واقع شده و به «محراب حنفی» هم مشهور است.

۹. **محراب عثمانی (فعلی) :** این محراب محاذی سمت قبلهٔ محراب نبوی، در دیوار قبلهٔ مسجد است، که حد نهایی توسعهٔ جنوبی مسجدالنبی است، این محراب توسط عثمان بن عفان بنا گردید.

۱۰. **منبر پیامبر ﷺ :** محلی است که پیامبر خداﷺ

بر فراز آن برای ارشاد مسلمانان خطبه می‌خواند.

۱۱. **ستون مخَلَفه:** از ستون‌های تاریخی مسجدالنبی است که در غرب محراب پیامبرﷺ و متصل به آن قرار گرفته و مادهٔ خوشبوی «خلوق» را برای عطرآگین کردن مسجد بر روی آن می‌سوزاندند.

۱۲. **ستون قرعه:** ستون عایشه، (یا ستون مهاجرین) از ستون‌های نخستین مسجدالنبی است که در وسط فضای اولیهٔ مسجدالنبی و در میان ستون‌های دیگر قرار دارد. دلیل نامیده شدن آن به این اسم، حدیثی است که عایشه در فضیلت این ستون و ارزش نماز خواندن در کنار آن نقل کرده است.

این ستون به دلیل این روایت که: «اگر مردم فضیلت نماز خواندن در کنار این ستون را می‌دانستند بر سر آن با همدیگر قرعه می‌زدند»، به نام «قرعه»؛ و به جهت تجمع مهاجرین در کنار آن به نام «مهاجرین» خوانده شده است.

۱۳. **ستون توبه:** (یا ابولبابه)، محل توبه ابولبابه بن منذر است که نماز و توبه در کنار آن سفارش شده است.

۱۴. **ستون سریر:** از ستون‌های تاریخی مسجدالنبی و چسبیده به ضریح پیامبرﷺ است. در کنار این ستون، سریری (تختی) از چوب خرما برای استراحت و عبادت پیامبرﷺ قرار داشت.

۱۵. **ستون حرس:** (یا ستون علی ؑ، یا ستون مُحَرَّس) ستونی است متصل به ضریح پیامبرﷺ که در میان ستون‌های سریر و وفود قرار گرفته است. دلیل نامگذاری آن به حرس، حضور دائمی حضرت علی ؑ در کنار آن برای حراست نگهبانی و محافظت از پیامبر خداﷺ بوده است.

۱۶. **ستون وفود:** از ستون‌های تاریخی مسجدالنبی و زمان پیامبرﷺ است که چسبیده به ضریح است و ملاقات سران قبایل و گروه‌ها و هیئت‌های نمایندگی (وفود) با پیامبرﷺ در کنار آن صورت می‌گرفت. بزرگان صحابه نیز در کنار این ستون می‌نشستند.

۱۷. **ستون جبرئیل:** یا ستون مُرَبَّعةُ القبر، (ستون مقام جبرئیل) از ستون‌های تاریخی مسجدالنبی است که هم اکنون در داخل ضریح و در کنار خانهٔ حضرت زهراؑ قرار دارد. این ستون به دلیل آنکه محل ورود جبرئیل ؑ بر پیامبر ﷺ بوده به نام‌های «جبرئیل» و «مقام جبرئیل» نیز

خوانده شده است.

دلیل نامگذاری این ستون به مُرَبَّعةُ القبر این است که وقتی حضرت علی ؑ به تقاضای انصار، اوس بن خولی را در تدفین پیامبرﷺ شرکت داد، بعد از دفن، حضرت علی ؑ به اوس فرمود: أُخْرِج و رُبَّعْ قَبْرَهُ. خارج شو و قبر را چهار گوشه بساز.

۱۸. **ستون تهجد:** ← **محراب تهجد**

۱۹. **قبر خلیفه اول**

۲۰. **قبر خلیفه دوم**

۲۱. **محل اذان بلال :** محل تاریخی اذان بلال حبشی در صدر اسلام که اکنون نیز مکبر نمازهای جماعت مسجد بر روی آن می‌ایستد.

۲۲. **دکه آغوات:** نسلی از خواجهگان را در کودکی از مردی می‌نداختند و برای ادارهٔ حرم نبوی می‌گماشتند. اینان داخل مسجدالنبی جایگاهی داشتند که به دکه آغوات مشهور است.

۲۳. **اصحاب صفّه:** اصحاب صُفّه یا یارانِ سکونشین؛ آن‌ها جمعی از مسلمانان با ایمان در صدر اسلام بودند که پس از هجرت به مدینه، در مکان سایبان یا صفّه در کنار مسجدالنبی ﷺ زندگی می‌کردند.

۲۴. **حدیقه الزهرا ؑ:** حَدیقه الزهرا، باغچهٔ کوچکی بوده در زاویهٔ شرقی حیاط اول مسجدالنبیﷺ که چند نخل داشته و به دلیل نزدیکی آن به خانهٔ حضرت زهراؑ به این نام خوانده شده است در حال حاضر اثری از آن نیست.

۲۵. **باب التوبه:** برای ضریح پیامبرخداﷺ چهار در ساخته شد؛ یکی از این درها در سمت جنوب؛ یعنی طرف قبله قرار دارد و نامش باب التوبه است.

۲۶. **باب الوفود:** دری است در سمت غربی ضریح مطهر، که باب الوفود نام داشته و به اسطوانهٔ وفود نزدیک است.

۲۷. **باب شامی (تهجد):** این در، سمت شمال حجره مطهر نبوی پشت قفسه قرآن‌ها واقع شده است .

۲۸. **باب فاطمه زهرا ؑ:** یکی از درهای حجره شریفه است که به سمت خانه حضرت زهراؑ باز می‌شود و در

گذشته به سمت کوچه بنی‌هاشم و بقیع باز می‌شد.

۲۹. **باب بقیع :** از درهای قدیمی مسجد و رو به قبرستان بقیع می‌باشد.

۳۰. **باب جبرئیل:** در دیوار شرقی مسجد بین باب بقیع و باب نساء واقع شده و مدخل آن مقابل محراب تهجد در شمال خانهٔ حضرت فاطمه ؑ است. وجه تسمیه آن به باب جبرئیل بر اساس روایتی از پیامبرخداﷺ است.

۳۱. **باب النساء :** از ساخته‌های عمر بن خطاب می‌باشد و بنای فعلی آن مربوط به زمان عبدالمجید عثمانی است. این باب به باب ریطه هم شهرت داشته و در دیوار شرقی مسجد واقع است.

۳۲. **باب السلام:** این در از زمان بنای نخستین مسجد وجود داشته و مقابل باب البقیع قرار دارد.

۳۳. **باب الرحمه:** در امتداد شمالی باب السلام در دیوار غربی مسجد قرار دارد و به باب عاتکه هم مشهور است وجه نامگذاری آن به الرحمه به استناد روایتی از پیامبرخداﷺ است.

۳۴. **گنبد خضرا :** در روزگار سلطان عبدالحمید عثمانی گنبد روی مرقد را به رنگ سبز کردند و از این زمان به بعد، به قُبّة الخضرا شهرت یافت.

۳۵. **گنبد زرقا :** گنبدی به رنگ نقره‌ای در کنار گنبد خضراء و روی محراب عثمان در دیوار جنوبی مسجد است که در سال (۶۷۸ق.) بنا شده و به دلیل رنگ کبودی که داشت به زرقا شهرت یافت.

۳۶. **مناره رئیسیه :** این مناره در زاویهٔ جنوب شرقی مسجد قدیم و کنار باب البقیع قرار دارد و از ساخته‌های سلطان اشرف قایتبای (۸۸۸ق.) است.

۳۷. **مناره باب السلام:** در زاویه جنوب غربی، کنار باب السلام قرار دارد و به دستور عمر بن عبدالعزیز بنا شد. مسروان آن را به جهت اشراف به منزلش خراب کرد و در سال (۷۰۶ق.) سلطان محمد قلاون مجدداً آن را بنا کرد سبز بودن قسمت بالای این مناره گویای جهت سر مبارک پیامبر اسلامﷺ است.